

elverkan med den samhällliga kontexten genomsyrar boken. Både 1800-talet och 1900-talet präglas av stora samhällsomvandlingar – industrialiseringen, urbaniseringen, kommunikationen och andra tekniska landvinningar förändrade våra levnadsvillkor på ett närmast oöverskådligt vis. Faktorer som självfallet påverkade gestaltningen av våra miljöer och artefakter.

Författarnas målsättning har varit att på ett lättförståeligt sätt presentera periodens huvuddrag mot bakgrund av de senaste forskningsrönen. Forskarvärlden har fortlöpande genererat ny empirisk kunskap, vilket anas i de flitiga referenserna till en rad nyutkomna avhandlingar och annan litteratur. Att det blir faktaspäckat följer av själva konceptet med ett förtäat översiktsverk, vilket paradoxalt nog minskar överskådligheten. Nya teoretiska och metodologiska förhållningssätt som har anammats på en bredare front – jag tänker inte minst på genusperspektivet – får här sitt genomslag även på handboks nivå. Bokens ökade utrymme för kvinnliga konstnärer samt problematiseringen kring deras situation och roll i konstvärlden är efterlängtat. Tendensen att beskriva verkens mottagande i sin samtid och av senare tiders forskare – ett receptionshistoriskt och historiografiskt perspektiv – är också mycket givande. Terminologin som sträcker sig över åtta sidor, från Absid till Överfångsteknik, är ännu ett uppskattat inslag som ökar bokens användbarhet för både studenter och andra intresserade.

Anna Ingemark Milos, Linköping

Monika Appel & Åsa Bergenheim: *Reflekterande forskarhandledning. Om samarbetet mellan handledare och doktorand*. Studentlitteratur, Lund 2005. 226 s., ill. ISBN 91-44-03810-0.

”Att lära sig saker handlar om att plötsligt förstå något man alltid har förstått, men på ett nytt sätt.” Med detta välfunna Doris Lessing-citat inleder Monika Appel och Åsa Bergenheim sin bok som genomsyras av denna insikt och författarna lotsar med varsam hand läsaren igenom forskarutbildningens olika stadier. Boken är indelad i tre delar: ”Förutsättningarna”, ”Samarbetet” och ”Processen”. Här beskrivs såväl glädjeämnen som problem som kan drabba handledare och doktorand under de fyra år forskarutbildningen pågår och de skall bedriva ett nära samarbete, bl.a. diskuteras vad forskarhandledning är, samverkan och kompetens, problemlös-

ning och konflikthantering. Vidare tar författarna upp vilka handledarens respektive doktorandens uppgifter är och vad skrivandet som hantverk innebär.

Att det finns glädjeämnen inom ramen för en forskarutbildning känner de flesta till, men att det också kan finnas bekymmer är något som åtminstone den nyantagna doktoranden sällan vill föreställa sig. Alla blindskär kan naturligtvis inte undvikas, men man kan göra en kringgående rörelse kring några av dem genom att vara väl förberedd. Detta kan bl.a. ske genom olika typer av ”förebyggande verksamhet”, t.ex. samtal mellan handledare/studierektor och doktorand. Då bör man diskutera vilka arbetsuppgifter som ligger framför kontrahenterna. Vem gör vad och när? Information och rak kommunikation är några av nyckelorden i sammanhanget. Redan när doktoranden antas till forskarutbildningen är det viktigt att utreda vilka skyldigheter och rättigheter som bägge parter, doktorand och handledare, har. Förväntningarna kan vara stora å ömse håll och förhoppningar som slår fel är inte sällan orsak till att gnissel uppstår i maskineriet. Därför är det oerhört viktigt att bägge parter har rollerna mycket klart definierade för sig och att man inte blandar ihop dem.

Det är viktigt att ha i åtanke att doktoranden genomgår olika faser under sin tid som forskarstudent. En första fas, ofta fylld av lycka och tillfredsställelse, efterträds av andra stadier och sinnestillstånd. Säkerhet kan slå över i sin motsats, skrivarglädje i skrivkramp. Plötsligt kan doktoranden börja tvivla på sin egen förmåga och kan då behöva hjälp att komma upp ur svackan igen. Det finns också perioder då doktoranden kan vara ytterligt självcentrerad och uppfylld av den egna forskningens betydelse. Inga kollegor, särskilt inga seniora, kan mäta sig med honom eller henne! Det finns också tillfällen när alla misslyckanden skylls på handledaren.

Reflekterande forskarhandledning är en användbar bok, som med fördel kan läsas av såväl handledare som doktorander. Troligen känner de flesta igen sig i någon eller flera av de situationer som beskrivs. Det fina i kråksången är att här ges konkreta råd och det utan pekpinnar. Därtill har Maria Lindhgren bidragit med träffsäkra illustrationer, som får läsaren (åtminstone mig) att dra igenkännande på munnen.

Birgitta Meurling, Uppsala